

Financování vodárenské infrastruktury

Ivana Weinzettlová Jungová

Konferenci Financování vodárenské infrastruktury pořádá B.I.D. services s. r. o. a letos proběhl již 12. ročník dne 4. 2. 2020 v Hotelu DAP v Praze. Akci moderoval RNDr. Pavel Policar, MSc., předseda představenstva společnosti Vodovody a kanalizace Havlíčkův Brod, a. s. Jednání se zúčastnil i zástupce SOVAK ČR a časopis Sovak byl jedním z mediálních partnerů konference.

Ve svém úvodním vystoupení **Ing. Oldřich Vlasák**, ředitel SOVAK ČR, v prezentaci Aktuální výzvy ve vodárenství shrnul současnou situaci v oboru vodovodů a kanalizací a zdůraznil zejména fakt, že díky masivním investicím do vodárenství pijeme kvalitní vodu a řadíme se tak mezi nejvyspělejší státy. Ohledně ztrát v trubní síti lze konstatovat, že by jakékoliv další snižování už bylo ekonomicky velmi náročné. Pozitivní je, že z prostředků vybraných na vodném a stočném se 38 procent vrací v obnově vodohospodářské infrastruktury zpátky do vodního hospodářství. Také veřejnost si již uvědomuje, že je třeba šetřit s vodou. Ing. Oldřich Vlasák připomenul i význam pracovní skupiny Vodárenství při Hospodářské komoře ČR, kdy je možné ovlivňovat vznikající legislativu a konstatoval, že spolupráce s veřejnou správou je v posledních letech velmi dobrá. Dále představil sedm nejdůležitějších výzev pro vodohospodáře, týkajících se sucha, pesticidů ve vodách, odlehčovacích komor, kalového hospodářství, dvousložkové ceny, postupu vypracování posouzení rizik a hodnocení jeho výsledků podle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 70/2018 Sb., kterou se mění vyhláška č. 252/2004 Sb., o hygienických požadavcích na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, v platném znění, či řešení otázky lidských zdrojů. V závěru bylo naznačeno, že oboru chybí dlouhodobá koncepce, investice kvůli velké finanční náročnosti je třeba zodpovědně naplánovat. Ředitel SOVAK ČR podotknul rovněž, že trend municipalizace skončil a konkurence je naopak prospěšná. Stále však zůstává řada problémů k řešení, dochází k neplnění plánů obnov, vybrané finanční prostředky nejsou plně investovány, vodné a stočné bývá nízké a neodpovídá nákladům. K dalším zmiňovaným nedostatkům patří absence motivačního systému, zpolitizování oboru či správné nastavení dohody s provozovatelem, pokud spravuje majetek obce.

Ing. Jan Kříž, náměstek pro řízení sekce fondů EU, finančních a dobrovolných nástrojů Ministerstva životního prostředí v přednášce Dotační financování vodárenské infrastruktury: aktuální stav, výhled do dalšího programového období se zaměřil

také na nové výzvy oboru vodovodů a kanalizací, k nimž patří adaptace, decentralizace, deatomizace, obnova, léčiva či kalů a znovuvyužití vody. Představil také vizi financování, snahou přitom je do oboru směřovat co nejvíce peněz, na druhou stranu i nastavit přísnější limity odpadních vod. Ing. Kříž považuje také za nutné zjišťovat, kde je zapotřebí prioritně postavit kanalizaci, a proto je třeba být v kontaktu s povodími, aby se prostředky investovaly opravdu efektivně. Zdůraznil také, že by se mělo předcházet tomu, aby z čistírny odpadních vod unikala znečištěná voda do recipientu, a tedy podporovat budování odlehčovacích komor splňujících nejnovější požadavky. Zazněla i problematika malých sídel, u nichž bývá problém vytvořit efektivní fungující celek, neboť je provozování drahé a v řadě případech chybí prostředky na obnovu. Pokud není technicky možné vybudovat kanalizaci, podporuje ministerstvo vznik domovních čistíren. Zásadním problémem je přílišná atomizace, provozovatelů a vlastníků je mnoho, což ztěžuje regulaci. Jak Ing. Kříž podotknul, menší sídla negenerují prostředky na obnovu a narůstá tak vnitřní dluh, jak ukazují výsledky benchmarkingu Ministerstva zemědělství. Je třeba hledat cesty ke sdružování a motivování větších i menších celků k tomu, aby území bylo spravováno pod jedním systémem. Jen tím bude zaručena kvalita a kvalifikovaná obsluha.

Ing. Jindřich Král, předseda představenstva VODÁRENSKÉ AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI, a. s., (VAS), se ve své prezentaci Vyhodnocení provozu ČOV se zaměřil na ekonomické vyhodnocení ČOV provozovaných společnostmi VAS z pohledu udržitelnosti VHI. Analyzováno přitom bylo 151 čistíren, které jsou v provozu, jen jedna přitom funguje v režimu veřejné služby. Velikost čistírny, která generuje prostředky na obnovu, by měla mít více než 1 500 ekvivalentních obyvatel (EO). Plné udržitelnosti se dosáhne až při 12 800 EO. Svazky, kde fungují velké čistírny nad 10 000 EO, dokážou dorovnat provoz těch menších. Je tedy rozumné snižovat počet vlastníků a začleňovat je do velkých celků. Ing. Král podotknul, že aby byl obor udržitelný, je zapotřebí minimálně okresních celků.

Ing. Gabriela Baštářová, vedoucí oddělení monitoringu vodohospodářské infrastruktury Státního fondu životního prostředí ČR shrnula výsledky monitoringu projektů Operačního programu Životní prostředí ve své prezentaci Ex-post monitoring a udržitelnost vodohospodářských projektů – výhled pro nové období OPŽP 2021–2027. V letech 2014–2018 byl navýšen počet monitorovaných projektů z 286 na 860 a počet projektů nesplňujících rozhodnutí o přiznání dotace se přitom snížil z 66 případů na 32. K nápravným opatřením, ke kterým lze přistoupit, je navýšení ceny vodného a stočného, případně úprava, či dorovnání výše nájemného v případě oddílného modelu. Přichází také v úvahu podání žádosti o snížení ceny až na úroveň sociálně udržitelné ceny, čistých příjmů. V roce 2018 z 30 monitorovaných projektů jich pět nespĺnilo podmínky rozhod-

nutí o přiznání dotace. Ing. Baštářová zmínila i nejčastější problémy, kterými bývají nedostatek informací o projektu po změně složení zastupitelstva, neznalost podmínek poskytnutí dotace, zákona o vodovodech a kanalizacích (povinnosti zpracovat Porovnaní), nezpracování Plánu financování obnovy, či chybějící finanční analýza. Problém může být i v nedodržení minimální ceny pro vodné a stočné, přílišném spoléhání na externí dodavatele či přepočtu na cenovou úroveň monitorovaného roku, případně dotování ceny či zdrojů na obnovu vodohospodářské infrastruktury z jiných zdrojů než vodného a stočného, či nekomunikace ze strany příjemce dotace nebo zpracovatele. Státní fond životního prostředí ČR pořádá k objasnění problematiky Ex-post monitoringu semináře. Ing. Baštářová prezentovala i předpokládané podmínky udržitelnosti Operačního programu Životní prostředí 2021+, kdy by mělo dojít k sjednocení terminologie Operačního programu Životní prostředí a Ministerstva zemědělství v oblasti modelů provozování i metodiky výpočtu prostředků obnovy Operačního programu Životní prostředí a BM. Metodický pokyn by měl být k dispozici v nejbližší době.

Ing. Pavel Válek, MBA, předseda představenstva Pražské vodohospodářské společnosti a. s. (PVS) v přednášce Financování strategických investic PVS shrnul vývoj investic směřovaných do obnovy a také vývoj poruch či havárií. Prezentoval i významné projekty – novou vodní linku, která byla v přípravě 16 let a nyní má do konce září 2021 prodloužený zkušební provoz. V přípravě je park pro veřejnost, který by zde měl ještě vzniknout. K dalším zmiňovaným investicím patřila stávající vodní linka – modernizace kalového hospodářství. Ing. Válek uvedl, že je dokončováno výběrové řízení na dodavatele a realizace proběhne v roce 2022. Zvažovány jsou také různé varianty, jak kal ekologicky likvidovat. PVS plánuje rovněž rekonstrukce káranických řadů, z důvodu navýšujícího počtu havárií by bylo třeba zrekonstruovat alespoň jeden řad v průběhu deseti let. Odpoví-

další strategické investice si vyžádá i rozvoj pražské metropolitní oblasti, kdy existuje předpoklad navýšování potřeb. Mimo jiné by se změny měly dotknout Úpravny vody Podolí, v současné době fungující jako záložní zdroj. Ve třetím kvartálu letošního roku se očekává dokončení „malé“ rekonstrukce ÚV Podolí (aktivní granulované uhlí) – 0,4 m³/s. Úpravna vody bude propojována s vodojemem Flora za přibližně 1,5 miliardy korun, je ale třeba ještě ke zbudování nového tunelu pod čtvrtí Vinohrady projednat i změnu územního plánu.

Ing. Roman Badin, MBA, technický ředitel společnosti Vodovody a kanalizace Beroun, a. s., (VaK Beroun) se v prezentaci Obnova vodohospodářského majetku ve smíšené společnosti VaK Beroun dotkl problematiky financování. Plán financování obnovy vzniknul v roce 2008 a na obnovu bylo vyhrazeno celkem 100 milionů korun. Obnovovací opravy s přímým dopa-

dem do kalkulací vodného a stočného přitom dosahují 20 procent, obnovovací investice 80 procent. Do roku 2009 byly investice stanoveny pouze do výše odpisů, nepokrývaly finanční potřeby. Tato situace se ale změnila. Částka určená pro obnovu majetku se od 30 milionů ročně přes 70 milionů navýšila až na 90 milionů korun. Ing. Badin doporučuje nezatěžovat kalkulaci regionální ceny obnovou – opravami, ale využít nárůst navyšování odpisů. Dalšími zdroji peněz je forma nerozděleného zisku, pouze 30 procent se rozděluje formou akcionářských podílů, zbytek je využit na investice. Vedle vlastních zdrojů je zapotřebí využít i ty externí, zatímco dříve jimi byly bankovní úvěry,

v dnešní době je preferován cash-flowing, který je dostupný za výhodnějších podmínek. VaK Beroun sestavil i desetiletý podrobný plán financování obnovy. Snížení provozních nákladů i z důvodu zvyšujících se požadavků na základě nové legislativy není vždy reálné dosáhnout. Do budoucna by VaK Beroun měl snížení nákladů docílit zrušením tří čistíren, které jsou již na hranici životnosti. Ing. Badin upozornil také na to, že důležitá je obnova z vlastních zdrojů – odpisů a vodného či stočného a v případě potřeby využít půjčky v rámci koncernu. Podle jeho názoru je udržitelnou 2,2 procenta obnova majetku ročně postupným navyšováním investic.

K dalším tématům na konferenci patřila problematika zákona o kybernetické bezpečnosti, či sektorového zadávání v oblasti vodohospodářství. **Ing. Jiří Knápek**, NETIA, s. r. o., v prezentaci Implementace požadavků zákona o kybernetické bezpečnosti v utilitní společnosti – Pražské teplárenské s podporou SW nástroje Risk management tool připomenul případy kybernetických útoků v České republice i zahraničí, mediálně zveřejněných v roce 2019. Apeloval také na nepodcenění situace, kdy útoky jsou vedeny dobře organizovanými skupinami. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost vydává pravidelně seznam hrozeb a doporučení. Důležité je také včas reagovat na vzniklou situaci, připomenuto bylo svolání krizového štábu v ranních hodinách Nemocnice Rudolfa a Stefanie Benešov, a. s., nemocnice Středočeského kraje, i tak ale vznikla kvůli kybernetickému útoku škoda za 40 milionů korun. Podrobněji byl prezentován i projekt Pražské teplárenské, který proběhl v období 1. 10. 2018 až 31. 1. 2019 a měl za cíl implementovat SW na podporu řízení aktiv rizik.

Konference Financování vodárenské infrastruktury 2020 i letos účastníkům nabídla zajímavý vhled do ekonomické problematiky a současných problémů ve vodárenství. Akce je ceněnou platformou pro nastolení diskuse nad aktuálními tématy.

Ing. Ivana Weinzettlová Jungová
SOVAK ČR